

**ANONİM TÜRK HALK EDEBİYATI ÜRÜNLERİNDEN
BİLMECENİN ÇOCUK EDEBİYATINA KATKILARI**

**RIDDLES THAT ONE OF THE ANONYMOUS TURKISH FOLK
LITERATURE PRODUCTS CONTRIBUTIONS TO CHILD
LITERATURE**

**ЗАГАДКИ КАК ОДИН ИЗ ВАЖНЫХ ЖАНРОВ ТУРЕЦКОГО
ФОЛЬКЛОРА
И ИХ РОЛЬ В ЛИТЕРАТУРЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ**

Arş. Gör. Ayhan KARAKAŞ*

ÖZET

Çocuk folklorunun en önemli türlerinden biri olan bilmeceler, onların ruhi, manevi, psikolojik ve fiziksel gelişimindeki rolü sebebiyle çocuk hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Bu makalede; bilmecenin çocuk edebiyatına katkıları ele alınmıştır. Bir bilmecenin ne ile ilgili olduğunu bulmaya çalışmak çocukları düşündürür, varlıkların niteliklerini kavramalarını sağlar. Böylelikle dil, algı ve zihinsel gelişimine katkıda bulunarak çocukların kendini geliştirmesini destekler. Bu yönleriyle, çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanacak eserlerde, bilmecenin yeri ve bilmecelerden bu konuda azami ölçüde yararlanılması üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Bilmece, Çocuk Edebiyatı, Halk Edebiyatı

* Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Adana-TÜRKİYE

ABSTRACT

Riddles that are one of the most important kinds of child literature, have very important place on their life because of its role on their mental, moral psychological and physical development. In this paper, the contribution of riddle on child literature is discussed. Trying to find a riddle's meaning makes children think, provides the cognizing of concept's quality. Thus, it sticks up for children's improving of themselves by making a contribution to their language, perception and mental development supported to develop themselves of children in trace that will prepare on sphere of child literature with this sides it was appraised place of riddle intellectual development. By these sides, on the work that will be prepared on the riddles and the place of the riddles.

Key Words:

Riddle, Child Literature, Folk Literature

РЕЗЮМЕ

Загадки, как один из самых значительных жанров детского фольклора, играют важную роль в духовном, умственном, психологическом и физическом развитии детей. Поэтому они занимают особое место в жизни подрастающего поколения. В этой статье рассмотрена роль загадок в детской литературе. Ребенок, стараясь понять с чем связана та или иная загадка, произвольно задумывается и выявляет суть предметов. Таким образом загадка, внося свой вклад в языковое и умственное развитие ребенка, дает им к тому же возможность еще лучше познать себя и мир. В итоге сделан вывод, что литература для детей должна как можно чаще обращаться к такому жанру фольклора, как загадки.

Ключевые слова:

Загадки, детская литература, фольклор.

Giriş

Bilmece sorma; çağlar boyu halk kültürünün deneyimleri sonucu biçimlenerek günümüzdeki şeklini almış, belirli kuralları olan, kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze gelmiş bir gelenektir. Bilmecelerde toplumun düşünce yapısını, ortak beğeni ve kültürünün yansımaları görüyoruz (Artun, 2004: 191).

Sözlü halk edebiyatı ürünlerinden olan bilmecelerle ilgili olarak kaynaklarda çeşitli tanımlara rastlamaktayız. Bilmeceler, tabiat unsurları ile bu unsurlara bağlı olayları insan, hayvan ve bitki gibi canlıları; eşyayı; akıl, zekâ veya güzellik nev'inden mücerret kavramlara dinî münasebetler, çağrışımlarla düşünce,

muhakeme ve dikkatimize aksettirerek bulmayı amaçlayan kalıplaşmış sözlerdir (Elçin, 1993: 607). Bilmece, bir şeyin adını anmadan, özelliklerini üstü kapalı söyleyerek, o şeyin ne olduğunu bulmayı karşısındakine bırakan, eğlenceli, sözlü halk edebiyatı ürünüdür (Yardımcı, 2000: 104). Gelenekten süregelen ve hemen her konudaki birtakım somut-soyut kavramların uzak-yakın ilişkiler yoluyla zihinde çağrışımını sağlayan, bir nevi oyuna dayalı zihni melekelerin gelişmesinde önemli rol oynayan ve daha ziyade manzum yapıda söz kalıplarıdır (Kaya, 2004: 471).

Bu tanımlardan yola çıkarak bilmecelerin, bütün uluslarda görülen en eski halk edebiyatı ürünlerinden olduğunu, hoşça vakit geçirmek amacıyla söylendiklerini, zekâ ve söz oyunlarına dayalı kalıplaşmış sözler olduklarını söyleyebiliriz. Bilmecelerde çözüm çoğu zaman sorulan sorunun verilerinden yola çıkarak bulunan bir kelimedir. Bilmecenin metniyle çözümü arasında bir ilgi vardır.

Radyo, televizyon gibi eğlence araçlarının bulunmadığı zaman ve yerlerde özellikle kış gecelerinde, bilmeceler yalnız çocuklar için değil, büyükler için bile eğlence kaynağı olmuşlardır. Gerçekte bunlar yalnız eğlendirici değil, aynı zamanda muhakemeyi, varlıkların özelliklerinden tümevarım yoluyla bir sonuca varmayı sağlayarak zekâyı işletirler. Onun içindir ki eski çağlarda bilmeceler bazı güçlü kimselerce bir zekâ yoklaması için kullanılmışlar; kimi durumların, isteklerin sağlanması için bilmecenin çözülmesi koşulu ortaya konmuştur. Kral Oedipus yapıtında Sphinx'in, Oedipus'a bir bilmece sorması buna güzel bir örnektir (Demiray, 1977: 14).

Türk dünyasında bilmece türünü ilk olarak Kaşgarlı Mahmut'un "Divânü Lûgat'it Türk" adlı eserinde görmekteyiz. Eserde bilmece türüne verilen isimlerle ("tabuzgu", "tabzug", "tabzuguk", "tabuzguk", "tabuzgu neng") bilmece sormayı ifade eden fiillere ("tabız-", "tabuz-/tapuz-") yer verilmiştir. Ancak eserde bilmece örneği yoktur. Bilmece örneklerinin de bulunduğu ilk eserse Kıpçak sahasının 14. y.y.'a ait önemli eserlerinden biri olan "Codex Comanicus"tur. (Artun, 2004: 191).

Tüm Anadolu'da olduğu gibi Türk topluluklarında da bilmece sorma geleneği korunan kültürel değerler arasındadır. Altay Türklerindeki bilmece geleneği ile Anadolu'daki pratikler aynıdır. Azerbaycanlılar ve Irak Türkmenleri bilmeceye "tapmaca" demektedirler. Karaçaylar bilmece yerine "yumak" Kazaklar "cumbak", Kırgızlar "Tabışmak" terimlerini kullanmaktadırlar. (Kaya, 2004: 527-544).

Bilmece üzerine yapılmış olan araştırmalar, açıklamaya çalıştıkları yönleri göre sınıflandırılabilir. Bunların bir kısmı bilmecelerin ne işe yaradığını, yani fonksiyonunu aydınlatmaya çalışır; bir kısmı bilmecenin ne olduğunu, yani yapısını ortaya koymaya çalışır; bir kısmı onun edebî bir tür olarak biçimsel özelliklerini, üslubunu belirlemeye çalışır; bir kısmı da, halk edebiyatının öbür türleri için olduğu gibi bilmecelerin oluşumunu, aktarılmasını, yayılmasını araştırır (Şaul, 1974: 80).

Bilmecelerin fonksiyonu üzerine yapılan araştırmalardan, bunların genellikle insan psikolojisi ile ilgili olduğu, kişiliği geliştirmeye ve güçlendirmeye yaradığı sonucu çıkarılmıştır. Çeşitli yarışmalarda soruyu soran veya cevabı çözen kişi, karışık şeyleri anlayabildiğini, başkalarının farkında olmadığı benzerlikleri bildiğini hissederek tatmin olur. Bazı kültürlerde bilmecenin geçmişte bazı büyüsel ya da törensel görevleri de vardı. Zamansız bilmece söylemek bazı doğaüstü ruhları kızdırabilirdi. Bunların yanı sıra bilmecelerin, değişik toplumlarda, daha az rastlanan bazı temel ya da yardımcı fonksiyonları da olabilir (şaul, 1974: 80).

Çocuk Edebiyatı ve Bilmece

Basın-yayın dünyasında her yayın belli bir okur kesimine seslenir: Çocuklar, gençler, yaşlılar, dindarlar, anneler, öğretmenler, akademisyenler, idareciler, sporcular, otomobil meraklıları, bilgisayar kurtları vs... Bunlar içinde geleceğin yapı taşlarını oluşturacak olan çocukların ayrı bir yeri vardır ve bu sebeple de son yüzyıl içinde bütün dünya edebiyatlarında çocuklara, özellikle de eğitim amaçlı çocuk yayınlarına özel bir önem verilmeye başlanmıştır. Türk edebiyatında, birçok alanda olduğu gibi çocuklara yönelik yayınlar da Tazimat döneminden itibaren gelişerek artmıştır. Elbette Tanzimat öncesinde de çocuklar için yazılmış veya çocuklara hitap eden yayınlar vardı. Ancak ne yazık ki Tanzimat öncesindeki bu tür yayınlar hakkında bugüne kadar kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. (Çıkla, 2005:89). Tanzimat'tan önce sözlü edebiyat türü hakimdi. Bunlardan masal, bilmece, tekerleme, atasözleri, Nasreddin Hoca fıkraları daha çok evlerde, Karagöz ve Meddah biçimleri de kamusal alanlarda çocukların eğitim ve eğlencesine sunulmaktaydı.

Çocuk edebiyatı dediğimiz ürünler genellikle dilin etkili ve güzel kullanılarak çocuklar için yazılmış / söylenmiş sanat niteliği taşıyan yapıtların genel adıdır. Fakat bazı şair ve yazarlar edebiyatın çocuk, genç, yetişkin edebiyatı olarak ayrılamayacağını ileri sürmüşlerse de yetişkinler için yazılmış bir yapıtın çocukların ilgisini çekmesi oldukça zordur. Bunun yanında çocuk edebiyatı olamayacağını belirten şair ve yazarlardan bazıları daha sonra çocuklara yönelik şiir, öykü yazmışlardır. Bu durum çocuklar için bir edebiyatın olması gerektiğini açıkça göstermektedir. Çünkü çocukların ilgisini çeken ürünler kendine has özellikler taşır. Çocuklar için yazılmamış bir kitap ancak resimleriyle çocukların ilgisini çeker. Hele içinde resim olmayan büyükler için yazılmış bir kitap çocukların ilgisini çekmek için çok uzun bir zaman raflarda beklemek durumundadır.

Çocuk edebiyatı hakkında olumlu düşüncelerin yanında, olumsuz düşünceler de bulunmaktadır. İnsan hayatında çok kısa bir dönemi kapsadığı için çocukluk dönemini ve bu dönemde elde edilen tecrübeleri önemsiz gören kimi araştırmacılar, bu dönemin etki ve biçimlendirmeler açısından diğer dönemlerden daha önemli olduğunu göz ardı etmiş olurlar. Kimileri de, yetişkinlere göre yazılmış eserlerin basitleştirilmiş ve kısaltılmış şeklinin çocuk edebiyatı olması gerektiğini söyler. Bu

görüŖü savunanlar, çocuğun kendilerinden farklı olarak, minik bir yetişkin olarak görülmelerini isterler. Bu görüŖü ileri sürenler, çocuğun kendilerinden çok farklı bir ruh dünyasına sahip olduğunu görmezlikten gelirler. Çocuğun yetişkinlerin isteği doğrultusunda yetiŖtirilmesi için, okuyacağı eserlerin tamamen öğretici ve özellikle ahlâkî değerler taşıması düşüncesi de ileri sürülmektedir. Hâlbuki çocuk edebiyatı diğer türlerden ayrı değildir. Edebiyatın bütün değer yargıları, çocuk edebiyatı için de geçerlidir. İyi bir çocuk edebiyatının yalnızca eğitici ve öğretici olması, ahlâkî değer yargılarını içermesi yetmez. Aynı zamanda onun edebî değer taşımasına, estetik zevk ve düşünce içerisinde kaleme alınmasına ihtiyaç vardır (Yalçın-Aytaş, 2002: 5).

Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yönlendirmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir. Başka bir söyleyiŖle, çocuklar adına üretilen nitelikli yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapısını aralayan etkili bir uyaran olmalıdır. Çocuklara, yazınsal metinlerin ve resmin iletilerini tanıma ve anlamaya dayalı bilişsel ve duyuşsal boyutlu davranışlarını uygulayabileceği, sınıyabileceği olanaklar sunmalıdır (Sever, 2007: 11-12).

Küçük yaşlardan itibaren verilecek eğitim, çocuğun fiziksel gelişimine paralellik göstermelidir. Bu eğitimin çocuğun fiziksel gelişim dengesinin sağlanmasında da önemli katkıları bulunmalıdır. Bunlardan tamamen farklı bir eğitim gerektiren, beyin kapasitesinin geliştirilmesi de önemlidir. Verilen bu üç alandaki eğitimin bir kısmı oyun biçiminde eğitim teknik ve stratejileri ile yapılmaktadır. Dil ve dille ilgili eğitim stratejileri ise, çocuğun duyuğu ve düşüncelerini etkili bir şekilde anlatmasına yönelik olmalıdır. Bu çalışmalar aynı zamanda çocuğun ruh dünyasına, çevre faktörlerine ve eğitim kapasitesine uygun olarak planlanmalıdır (Yalçın-Aytaş, 2002: 2).

Eğitim teknolojisindeki gelişmeler, bilgisayar ve ona bağlı sanal ortamların oluşması, çocuk edebiyatının da gelişmesini kaçınılmaz kılmıştır. Nitekim bazı video oyunlarının, çocukların beceri ve alışkanlıklarını geliştirmeye yönelik olarak bilgisayar ve internet ortamında yayıldığı görülmektedir. Bir kısmı tamamen ticarî endişelerden kaynaklanan bu çalışmaların, çocukların gelişimi için zararlı olması ve denetimlerinin neredeyse imkânsızlığı nedeniyle bir an önce yararlı hâle getirilebilecek çalışmalara başlanması gerekmektedir. Çünkü artık çocuk kitaplarının ve diğer eğitici yayınların da bilgisayarlar yoluyla ve interaktif bir yöntemle bütün dünya çocuklarına ulaştığı gözlemlenmektedir (Yalçın-Aytaş, 2002: 3).

Çocukların edebiyat eserlerinden vazgeçebileceklerini düşünmek ve çağımızın endüstriyel ve teknolojik gelişmeleri önünde kitaba karşı ilgilerinin azalacağına ilişkin görüşler ileri sürmek herhalde doğru değildir. Normal bir büyüme ve gelişme gösteren çocuğun tabii ihtiyaçları yanında birtakım ruhsal ihtiyaçları da vardır ki bunlar öz bakımından hiç değişmeden sürüp gidecektir. Bu ihtiyaçları kar-

şilamada sözlü ve yazılı eserlerin payı büyük olacaktır. İleride bu konuda ayrıntılı bilgi verilecektir. Ancak burada' basılı materyale, özellikle kitaba karşı ilgi duymaya başlayan, hele okumayı söken bir çocuğa seviyesine uygun kitapları karıştırma ve geniş bir okuma, imkânı yaratmakla onun normal gelişmesini birçok yönlerden hızlandıracağımızı belirtmek yerinde olur. Çocuklar okumaya başladıktan ve bu konuda ilerlemeler gösterdikten sonra sürekli olarak edebiyat eserlerinden yararlanmak ihtiyacını duyarlar (Oğuzkan, 1977: 14).

Çocuklar için sözcüklerle üretilmiş bir oyun aracı olan bilmece onlara, düş ve düşünce gücüne seslenen kurmaca bir dünya sunar. Şiirsel bir anlatımla çocukları dille kurgulanmış bir zeka oyununa davet eder. Onları, tüm bildiklerini sınamaya, olaylar ve olgular ile kavramlar arasında anlamsal ilgiler kurmaya yöneltir. İkişemeleri, deyimleşmeleri kullanarak, ana dilinin söz varlığını yansıtmadaki işlevini somutlar.

Çocuklar, bilmecelerle üç yaşından sonra ilgilenmeye başlarlar. Bir bilmecenin ne ile ilgili olduğunu bulmaya çalışmak çocukları düşündürür, varlıkların niteliklerini kavramalarını sağlar. Bilmeceler kafiyeli, ölçülü oluşlarıyla çocukların ilk şiir zevkini tatmalarına yardım eder. Çocuklar kendilerini bulucu olmaya sevk eden bu çeşit eğlenceden çok hoşlanırlar, her buluş onların kendilerine olan güvenlerini de artırır (Demiray, 1977: 16).

Bilmeceler çok boyutlu olarak çocuğun gelişimine etki eder, bunların başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerine katkıda bulunur: Bilmecelerde söz tekrarlarına, uyaklara ve değişik ses olaylarına sıkça rastlarız. Çocuklar bilmeceleri öğrenirken ya da ezberlerken dil becerileri de olumlu yönde gelişir. Bu yönüyle yine bir anonim edebiyat ürünü olan ve çocukların çok ilgisini çeken bir tür olan tekerlemelere benzer.

2. Çocuğun algı gelişimini desteklemek (görsel, işitsel, dokunsal algı): Çocukların gelişim sürecinde algılama gücünü en ileri seviyeye getirmek esastır. Çocuk böylelikle çevresine, gördüklerine, duyduklarına daha dikkatli ve seçici olur, varlıkların ve durumların farkına varır. Bilmeceler, soyut olandan somutu ortaya çıkarma yöntemiyle ya da diğer ipuçlarıyla çeşitli varlık ya da durumların özelliklerine dikkat çekerek çocuğun algılama gücünü geliştirir. Çocuğun bu yönü ne kadar gelişirse duyarlılığı ve dikkati o denli artacaktır. Bilmeceler bu yönüyle çok olumlu bir etkiye sahip ürünlerdir.

3. Çocuğun zihinsel gelişimini katkıda bulunurken kavram gelişimini desteklemek: Çocuk bilmece öğrenirken veya cevaplandırırken yeni kavramlarla karşılaşacak ve böylece bu kavramları ve kullanımını da öğrenmiş olacaktır. Soyutu somutlama, somutu soyutlama gibi bilmecelerin genel özellikleri vasıtasıyla bu yönlerini de geliştirecektir.

4. Çocukların yaratıcı güçlerini, harekete geçirmek: Bilmeceler çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek etki sağlar.

Sorulan soyut konuyu hayal dünyalarında maddeye ya da manaya büründürerek cevaplar oluşturur, yanıt bulmaya çalışır. Böylelikle bir beyin jimnastiği yaparak olumlu gelişimler sağlar.

5. Edebi ve estetik değerler kazandırmak: Çocuk henüz edebiyatın ve estetiğin yeterince farkında değildir, ancak edebiyat ve estetik tüm ömrü boyunca kendisine yardım edecek değerlerdir. Bilmecelerin kurgusal yapısı, gerek kafiye gerek uyak gerek de söz oyunları ile oluşturulan estetik yapı çocuğa ister istemez bunun farkına varmasını sağlayacaktır. Böylelikle ileriki yaşamına hazırlık yönünde olumlu katkı sağlayacaktır.

6. Çocukların gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunmak: Bilmecelerin çocuğun gerek iç, gerekse dış dünyasını tanımaya katkı sağlayacağı da tartışılmaz bir gerçektir.

Konuyu somutlaştırmak için bir bilmecedeki geliştirici unsurları örnek bilmecelerle ele alalım:

*"Çam ağacını oyarlar
İçine nağme koyarlar
Ağlama tintonum ağlama
Şimdi kulağımı burarlar" (Saz)*

Bu bilmece şiirsel bir üslupla sorulmuş olup, edebi bir estetik taşımaktadır. Çocuk henüz farkına varmasa da şiirselliği, söyleyişte estetiği fark edebilecektir. Bunun yanında tekerlemesel bir yapı gösterdiğinden dil gelişimine katkı sağlayacaktır. Halkımızın milli çalgısı olan sazı tanımış olacak, algı gelişimine katkı sağlayacaktır.

*"Şıpıl şıpıl sudan geçtim
Şırtısını duymadım
Yeşil çimen üstünde kumaş biçtim
Kırpıntısını bulmadım" (Rüya)*

*"Gökten bir karpuz indirmişler
On iki dilime bölmüşler
On birini yemişler
Birine haram demişler" (Yıl, 12 Ay, 11 Ay, Ramazan Ayı)*

*"Dağdan gelir taştan gelir
Bir azılı kaplan gelir" (Sel)*

Verdiğimiz örneklerde, yukarıda saydığımız işlevlerin birçoğunun her bilmecede yer aldığını görmekteyiz. Bilgi verme, dili geliştirme, eğitici-öğretici, estetiği öğretme, somut ve soyutu kavratma gibi birçok özellik bu bilmecelerde yer almaktadır.

Paul Hazard (1932), iyi bir çocuk kitabının, çocukları aşırı duyarlı değil, hassas ve uyanık yapması gerektiğini, çocuklara doğada ve insanlarda var olan hiçbir şeyi

küçümsememeyi öğretmesi gerektiğini söylemektedir. Bu yönüyle bilmeceler işlevsel bir tür olarak çocuk edebiyatı içindeki yerini almalıdır.

Bilmece, çok boyutlu göndermelerle kültürel, bilgisel dil bağları da kurar. Çocuklar için sözcüklerle üretilmiş bir oyun aracı olan bilmece onlara, düş ve düşünce gücüne seslenen kurmaca bir dünya sunar. Şiirsel bir anlatımla çocukları dile kurgulanmış bir zekâ oyununa davet eder. Onları, tüm bildiklerini sınamaya, olaylar ve olgular ile kavramlar arasında anlamsal ilgiler kurmaya yöneltir. İkilemeleri, deyimleşmeleri kullanarak, ana dilinin söz varlığını yansıtmadaki işlevini somutlar (Sever, 2007: 140).

Sonuç ve Değerlendirme

Bilmeceler, dünyayı henüz tanımaya başlayan, nesneleri ve objeleri yeni yeni kavrayan çocukların kelime hazinelerinin ve muhakeme güçlerinin artmasında önemli rol üstlenirler. Bir bakıma insanlar, bilmecelerle, zihin sporu yaparlar. Bilmeceler çocukların zihinsel ve kültürel gelişimlerine önemli katkılar sağlayacak niteliktedir. Çocukların, bilmeceleri oluşturan sözcüklerde saklı anlamları tanımalarına ilişkin düşsel ve düşünsel çabalar çocuk eğitiminde çocukların yazınsal metinlerle kuracağı iletişim sürecinin bir hazırlık aşamasıdır.

Çocukların dünyasında bilmecelerin unutulmaz yeri vardır. Sayısız oyun eğlence araçlarına sahip günümüz çocukları için de bu geçerlidir. Her türlü bilmece çocukların ilgisini çeker, bilmece sormayı, bilmece yanıtlamayı zevkli bir uğraş olarak görürler. Bilmecelerde toplumun düşünce yapısını, ortak beğeni ve kültürünün yansımaları görüyoruz. Bilmeceler, toplumun, temel taşlarından olan değerleri, dinamikleri belirlemede önemli rol oynar. Bilmeceler çocuk edebiyatına malzeme olacak halk kültürü ürünlerindedir.

Çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanacak eserlerde diğer anonim halk edebiyatı ürünlerinden olduğu kadar bilmecedan de azami ölçüde faydalanılmalıdır. Türk dünyası bilmeceleri alanın uzmanlarınca değerlendirilmeli, çocuk edebiyatı konusunda eser verenlerle yapılacak ortak çalışmalarla bu ürünlerden yararlanılması sağlanmalıdır. Ortaya çıkacak eserler yayınlanmalı, Türk dünyasına dağıtımı sağlanmalı, böylece hem çocukların gelişimine katkıda bulunulmalı hem de anonim Türk halk edebiyatı ürünleri gelecek kuşaklara aktarılmalıdır.

Anonim Türk halk edebiyatı çok önemli bir kültürel değer olarak çocuk edebiyatına büyük katkılar sağlayacaktır. Anonim halk edebiyatı ürünleri Türk dünyasında çok uzun bir zaman sürecinde oluşmuştur. Bu zenginlik, Türk dünyasının önemli kültürel değişimlerinden nasibini almış ve bugünkü durumuna gelmiştir. Günümüzde Türk dünyasında kültürel ortaklıklar geliştirme yolunda anonim halk edebiyatı ve çocuk edebiyatı önemli birer değerdir.

Çocuk edebiyatına verilecek önem ve Türk dünyası içerisindeki kültürel işbirliği faaliyetleri ile çocukların Türk kültürünün değerleri ışığında yetişmeleri

sağlanabilir. Ortak çalışmalarla Türk dünyasında çocuk edebiyatının gelişimine katkıda sağlayabilecek, anonim halk edebiyatı ürünlerinin katkısıyla hazırlanacak olan eserler dizi halinde yayınlanabilir. Böylece Türk kültürünün geleceğe zengin bir şekilde taşınması ve korunması sağlanmış olacaktır.

Günümüzde Türkiye’de olduğu kadar diğer Türk topluluklarında da çocukların faydalanması için yayınlanan çocuk edebiyatı ürünlerinin kahramanları ve temaları yabancı bazı kültürlerden olduğu gibi alınmaktadır. Bunun önemli sakıncaları vardır. Öncelikle insan yaşamının en önemli bölümünü oluşturan çocukluk döneminde kültürel bir yabancılaşma yaşanmakta, ayrıca çevredeki kültürle kitaplardaki kültür farklılığı çocuk üzerinde olumsuz bir etki yapmaktadır. Çocukluk döneminde yaşanan bu kültürel yabancılaşma daha sonraki dönemlerde de devam etmekte, bu şekilde Türk kültürü önemli bir tehdit altında kalmaktadır.

KAYNAKLAR

- ARTUN, Erman (2004), **Türk Halk Edebiyatına Giriş**, İstanbul: Kitabevi.
- BAŞGÖZ, İlhan (1974), “Türk Bilmecelerinin Fonksiyonları”, **Folklor Doğru**, S.37, Bilmecce Sayısı, ss.29-38, Çev. A. Levent Alpay.
- BORATAV, Pertev N.-İlhan Başgöz (1974), “Türk Halk Bilmeceleri”, **Folklor Doğru**, S.37, Bilmecce Sayısı, ss.2-13, Çev. Vedat Aydınoglu.
- ÇIKLA, Selçuk (2005), “Tanzimat’tan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler”, **Hece Dergisi, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı**, Ağustos-Eylül 2005, Sayı 104-105.
- DEMİRAY, Kemal (1977), **Açıklamalı Çocuk Edebiyatı Antolojisi**, İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi.
- ELÇİN, Şükrü (1993), **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KAYA, Doğan (2004), **Anonim Halk Şiiri**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- OĞUZKAN, A. Ferhan (1977), **Çocuk Edebiyatı**, Ankara: Kadıoğlu Matbaası.
- ÖZDEMİR, Nebi (2006), **Türk Çocuk Oyunları I**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÖZTÜRK, Ali (1986), **Türk Anonim Edebiyatı**, İstanbul: Bayrak Yayıncılık
- SEVER, Sedat (2007), **Çocuk ve Edebiyatı**, Ankara: Kök Yayıncılık
- ŞAUL, Mahir (1974), “Dünyada Bilmecce Araştırmaları”, **Folklor Doğru**, S.37, *Bilmecce Sayısı*, s.80-86.
- YALÇIN, Alemdar-Gıyasettin Aytaş (2002), **Çocuk Edebiyatı**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- YARDIMCI, Mehmet (2000), **Çocuk Edebiyatı**, İzmir: Ürün Yayınları.